

RMK. II.

1446

Hung. e.

930.

~~my~~ 1679.

RMK II. 1446.

1679

Kilbuck

Tellys.

*13, 794.
Oct. 1679.*

2

HISTORICA RELATIO
COLLOQVII CASSOVIENSIS

De

JUDICE CONTRO-
VERSIARUM FIDEI,

Præside

R. P. GABRIELE JVUL, Soc.
JESU, SS. Theol. ac Phil. Doctore, Almæ
Episcopalis Academiæ Cassoviensis Cancellario
& Controversiarum fidei Professore.

Respondente

Nobili STEPHANO RENYES
Varadiensi (ante Studioſo Calvin,)

ex convictu Nobilium,
habiti,

cum

DN. ELIALADIVERO, Rectore Bartphensi

M. ISAACO ZABANIO, ConR. Eperienſi,

*ANNO M DG LXVI. die 25. Junii tota,
& 26. usq. ad meridiem.*

Bonâ fide & conscientiâ inculpatâ à
Scriptoribus in Actu disputationis excerpta & in Ju-
dicium Lutheran. ac Pontif. à Confessore Veri-
tatis Anno C. 1679. exhibita.

1666.

13, 494.
Oct. 1664.

Esaiæ cap. 8, v. 20.

Ad legem (magis) & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.

*Hieronymus ad Suniam & Fretelam:
Epist. 135.*

Sicut in Novo Testamento, si quando apud Latinos quæstio exoritur, & est inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Græci sermonis, quò novum scriptum est instrumentum: ita in Veteri Testamento, si quando inter Græcos Latinosq; diversitas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem, ut quicquid de fonte proficiscitur, hoc quæramus in rivulis,

ARTICULI propositi in Disputationem.

ARTICULUS I.

Credimus cum Sacra Scriptura, in dubiis seu controversiis Fidei ac Religionis, audiendos Seniores esse & Patres nostros. Quòd ab illis verus intellectus habeatur, Dev. 32, 7. Eccl. 8, 11. Qui viam Antiquorum Patrum bonam scrutatur & ambulat, etsi ignoret, ex ore Sacerdotis Scientiam & Legem Salutis requirit, inveniet requiem animæ suæ, Jerem. 6, 16. Malach. 2, 7.

ARTICULUS II.

Credimus in Ecclesia Christi tanquam in diversis membris unius corporis varias operationes & dona esse: & alii quidem discretionem Spirituum: alii genera linguarum: alii interpretationem sermonum dari: neque omnes interpretari Scripturas posse, 1. Cor. 12, 7. & 28. In his verò quædam esse difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant ad suam ipsorum perditionem, 2. Pet. 3, 16. siquidem Prophetia Scri-

pturæ propriâ interpretatione non fit,
2. Pet. I. 20.

ARTICULUS III.

Credimus Pastores & Doctores datos
esse in opus Ministerii & ædificationem
corporis Christi, ut non simus parvuli
fluctuantes, Eph. 4, 12. & 14. Qui novit De-
um, audit eos; qui non est ex Deo, non audit
eos: atque in hoc cognoscimus Spiritum Ve-
ritatis & Spiritum erroris, 1. Joh. 4, 1. & 6.
Ita probamus Spiritus, Ibidem.

ARTICULUS IV.

Credimus, quòd is, qui Ecclesiam in re-
bus controversis non audierit, Matth.
18, 17. sit sicut Ethnicus & Publica-
nus: qui verò superbierit, nolens obedire Sa-
cerdotis Imperio & Decreto Judicis, morie-
tur homo ille. Dev. 17, 10.

ARTICULUS V.

Ethæc in professione Fidei confitemur,
cùm dicimus: Apostolicas & Ecclesia-
sticas Traditiones, reliquasque ejusdem
Ecclesiæ Observationes & Constitutiones fir-
missimè admitto & amplector. Item Sacram
Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit &
tenet Sancta Mater Ecclesia, ejus est judicare de
vero sensu, & interpretationem Scriptura-
rum admitto, nec eam unquam, nisi secundum
unani-

unanimem consensum Patrum accipiam &
interpretabor.

ARTICULUS VI.

Damnamus itaque illos, qui suum Sen-
sum Patrum & Sacerdotum Veterum,
quos Orthodoxos fuisse receptum est,
interpretationi in Sacræ Scripturæ explicatio-
ne præferunt: Item, qui docent, Ecclesiæ non
competere infallibile Magisterium, respectu
fidelium in proponendo vero sensu Scripturæ
Sacræ, sed ejus declarationes cujusque exami-
ni subjiciunt. Qui negant Ecclesiæ infalli-
bile judicium de vero sensu & interpretatione
Sacræ Scripturæ, & tamen cuique privato, sine
ulla Scriptura, docent infallibiliter consta-
re de vero sensu Scripturæ, in rebus ad salutem
necessariis.

COLLOQUIUM MATU- TINUM.

Respondens post quædam verba invi-
tat: Si quid habent contra Theses nostras
Clarissimi Domini, rogamus ut in medium
proferant.

M. Zabanius.

Magnifico Domino Rectori, ut & Ex-
cellentissimo Domino Præsidi, ac Erudito Do-
mino Respondenti repono gratias pro invi-
tatione. Et antequam in medium proferam

Argumenta, monitos vos volo, ut, siquidem cupitis esse Imitatores & Successores S. Petri, ejus etiam præcepti memores sitis, 1. Petr. 3, 16. *Parati estote ad satisfactionem omni poscenti vos, cum modestia*, ne, velut priore annò mihi contigit, clamoribus & convitiis disputatio transigatur.

Præses

Promittit modestiam ridendo, et rogat, ut pergat,

M. Zabanius.

Quid intelligunt in Thesis nomine Ecclesiæ?

Jvul.

Ecclesiam sub visibili capite aliquid definitientem, vel ex Cathedra, vel per summa Concilia.

M. Zabanius.

Ergo consequenter summus Judex Controversiarum erit Pontifex Romanus.

Jvul.

Maximè.

M. Zabanius Objicit:

Pontifex Romanus contradicit Petro definitivè. Ergo non potest esse Judex controversiarum. Antecedens probatur ex 1. Petr. 1, 1. Quicumque hanc Propositionem damnat definitivè tanquam hæreticam, ille est contradictorius Petro. Atqui Pontifex Roma-

Romanus hanc Propositionem damnat definitivè tanquam hæreticam, E.

Respondens.

Non est Scripturæ, sed tantum rationis Argumentum: Ideò non admittitur.

Ladiver.

Falsa & præjudiciosa veritati est hæc Francisci Veronii sententia, quasi per solam Scripturam excludatur omnis ratiocinatio.

M. Zabanius.

Fabulosa est hæc responsio: Quia nemo Lutheranorum supponit omnes Articulos. Fidei formaliter extare in scripturis.

Jvul.

Nec istum vobis affingimus sensum (cùm tamen unicum præsidium artis sit novæ istud, ut contra Consequentias omnes Lutheran. Articulos fidei in quibus à Pontific. dissident, probent: & Titulus Thesis in hac hypothese captiosè positus erat, *ex solo verbo, i. e. Scriptura DEI.*)

Zabanius.

Probo igitur Antecedens: Pontifex Romanus definitivè damnat sententiam Petri in Concilio Constantiensi, E. erravit.

Jvul.

Concilium Constantiense non est legitimum, nec approbatum Concilium.

Ladiver.

Adfuit Pontifex Romanus. E. Quia sunt
res in illo depositi, & Martinus V. electus.

Jvul.

Sed Concilium Constantiense non sus-
ceptum.

Ladiver.

Per quem non est susceptum?

Jvul.

Per Lateranense Concilium Romanum.

Respondens.

Aut Clarissimus Dn. Zabanius potest op-
ponere, aut non potest. Posterius? E. fateat-
ur se esse victum. Prius? E. solus opponat.

Ladiver.

Nos pro Dei Causa stamus hic pro una
Persona, quod dicit unus, dicit & alter.

Zabanius.

Si est illegitimum Concilium Constau-
tense E. Hus illegitimè est damnatus.

Jvul.

Nego consequentiam.

Zabanius.

Quia Hus secundum illum sensum, quem
Petrus h. l. intellexit, retinuit, quæ tamen
velut Hæretica est damnata sententia.

Jvul.

Distingvo antecedens: In sensu Expli-
cato concedo, in sensu Hussii nego,

Za-

Zabanius.

Idem erat sensus Petri & Hussii.

Jvul.

Falsum est. Quia Hus intellexit Ele-
ctos secundum præscientiam Absolutam.

Zabanius.

Nego, Quia Confessio Fratrum Bohe-
micorum aliter docet.

Jvul.

Nescio utrum illum habuerit.

Zabanius.

Quare ergo damnatus est?

Jvul.

Quia damnatus est, debuit alium habe-
re sensum.

Magnificus Rector.

Rogo, recitentur verba Hussii.

Zabanius.

Non omnes Libros circumferre possu-
mus. Adferatur D. Paletz Compillatoris
Errorum Hussii Liber: Sic Michael de causis
Artic. 3. Post multos clamores protestatur
Magnificus Rector, & compromittit, si osten-
derit Dn. Zabanius hunc fuisse sensum Hussii,
fateri se victum.

Zabanius.

Probo *Secundò* Antecedens ex eodem
Cap. v. 13. Hinc argumentor: Qui docet
definitivè non esse perfectè sperandum, sed

A 5

hæ-

hæsitandum in Articulo Justificationis, ille contradicit Petro. Atqvi Pontifex Romanus docet definitivè non esse perfectè sperandum, sed hæsitandum in Articulo Justificationis. E.

Jvul.

Nego Minorem.

Zabanius.

Probo ex Concilio Tridentino, Can. 13. Session. 6.

Jvul.

Nego Conseqvens secundùm Canonem.

Zabanius.

Probat Conseqvens: Quia perfecta spes tollit omnem dubitationem. Atqvi Petrina spes est talis, E.

Jvul.

Concedo totum.

Zabanius.

Ergò excludit Canonem Concilii Tridentini.

Illustris & Rever. Episcopus Agriensis.

Aliud est hæsitare in fide, aliud in spe. Canon de priore, non de posteriore loquitur. Et Fides Universalis non verò particularis excludit hæsitationem.

Zabanius.

Etiam fides particularis excludit hæsitationem, Matth. 9, 2. & 21, v. 21.

Jvul.

Jvul.

Unus tantum seligatur locus.

Zabanius.

Assumo Matth. 9. v. 2. Ubi Christus dicitur vidisse fidem Paralytici. Jam quæro ex vobis: quæ fides h. l. intelligitur, Universalis an particularis?

Jvul.

Loquitur de fide propria, prout est contradistincta spei.

Zabanius.

E. fides ista Particularis excludit hæsitationem, quod antè non concessit.

Jvul.

Falsum est.

Zabanius.

Aut vidit fidem hæsitantem, aut non.

Jvul.

Prius assumitur.

Zabanius.

Qui anteqvam dixisset, confide fili, prævidit fidem illorum.

Jvul.

Conceditur.

Zabanius.

Quare ergo positus est hic Canon.

Jvul.

Audiat ergo: Ut possum dubitare, an sim legitimè baptizatus? ita, an sim salvandus?

Ladi-

Ladiver.

Protestor coram Illustrissimo & Reverendo Domino, actoto hoc Nobilissimo Auditorio, Præsidentem nescire, an sit baptizatus. Non putabamus nobis baptizatis cum non baptizato esse rem.

Jvul.

Mendacium est, non dixi hoc.

Ladiver.

Mendacium non solvit Argumentum.

Jvul.

Mendacium est me hoc dixisse.

Ladiver.

Omnes Nobilissimi Auditores audiverunt, planè hæc verba dixisse Præsidentem: Committo Auditoribus, & protestor hæc dicta fuisse.

Magnificus Rector.

Volens modificare absurdum, dixit: Non est sensus Præsidentis, an sit baptizatus sed an sit legitimè baptizatus, quia nescit de intentione Ministri.

Ladiver.

Et ita habeo intentum. In super nego intentionem Ministri pertinere ad Essentiam Sacramenti.

Post multa: aliam modificationem addit P. Rector: Nescit scilicet fide divinâ; sed scit fide morali.

Ladi-

Ladiver.

Omnis certitudo moralis est, cui potest subesse falsum. Atqui Præsidentis certitudo de Baptismo, per concessum. E.

Jvul.

Distingvo Consequens: potest subesse falsum absolute concedo, respectivè nego.

Ladiver.

Certitudo ad salutem est sufficiens, cui non potest planè subesse falsum, alioquin non est sufficiens certitudo. Et certitudo Divina est, cui absolute non potest subesse falsum. Atqui Certitudo hæc. E.

Jvul.

Respondet, Nihil.

Ladiver.

Certitudo moralis opponitur Divinæ. E. quicquid competit certitudini Divinæ formaliter, non competit certitudini morali formaliter. Atqui non subesse falsum competit certitudini Divinæ &c. E.

Jvul.

Concedo totum.

Ladiver.

Habeo igitur intentum.

Jvul.

Distingvo consequens: Non potest subesse falsum certitudini morali formaliter, non absolute.

Ladi-

Ladiver.

Omnis certitudo practica, quæ est de salute practica, non est ea certitudo, cui potest subesse falsum etiam absolute. Atqui, E.

Jvul.

Concedo.

Ladiver.

Quod proximè antè negatum est.

Zabanius.

Illa certitudo, cui potest subesse falsum, non est sufficiens ad ponendum fundamentum totius Ecclesiæ: Atqui certitudo de Baptismo Romani Pontificis, E.

Jvul.

Nego Majorem.

Zabanius.

Religio fidem Divinam habet pro fundamento. E. non nititur fallibili.

Jvul.

Concedo totum.

Zabanius.

Ergo vicimus.

Jvul.

Pontificem esse baptizatum infallibiliter, non est de fide.

Zabanius.

Qui non sunt certi de Episcopatu Romani Pontificis fide divinâ, illi non possunt statuere fide divinâ Pontificem Romanum pro Iudice controversiarum. Atqui vos. E.

Jvul.

Jvul.

Nego Majorem.

Zabanius.

Quia tota infallibilitas dependet ex officio ipsius. Jam sic: De quo non sum certus, quod sit legitimus Episcopus, de illo non sum certus, quod sit Iudex controversiarum. Atqui de Romano Pontifice non sum certus, quod sit legitimus Episcopus. E.

Jvul.

Nego Minorem.

Zabanius.

Quia de officio Pontificio non habemus certitudinem Divinam.

Jvul.

Nego antecedens.

Zabanius.

Illud officium constat aut ex Scriptura, aut ex Revelatione.

Jvul.

Utroq; modo.

Zabanius.

Probetur igitur.

Jvul.

Dictum est Petro & successoribus ejus: Tu es Petrus, & Pasce oves meas.

Zabanius.

A Petro ad Papam non Valet Consequentia, quia definitivè contradicit Petro,

1. Pet.

1. Pet. 2, 5. Ubi Petrus Ecclesiam vocat domum spiritualem. Jam, Qui Ecclesiam dicit totaliter esse visibilem, ille definitivè contradicit Petro. Atqui Romanus Pontifex &c. E.

Ivul.

Nego Majorem.

Zabanius.

Nulla Ecclesia spiritualis quæ talis est visibilis.

Ivul.

Nego, Nego. 2. Distingvo, Ecclesia quæ est spiritualis est visibilis, non verò quatenus est spiritualis est visibilis.

Zabanius.

Eatenus est Ecclesia, quatenus est unita Christo; Atqui externè non est unita Christo. E.

Ivul.

Nego Minorem. Quia Ecclesia, secundum Actum fidei est invisibilis, non verò quatenus talis.

Zabanius.

Ergo nobiscum sentiunt de Ecclesia: Et hoc utilitatis habemus ex hoc Colloquio; Quare ergo nos damnant, dum distingvimus inter Ecclesiam Visibilem & Invisibilem.

Magnificus Rector.

Ideò, quia Lutherani ante Lutherum ponunt invisibilem Ecclesiam, quæ nullibi fuit.

Zaba-

Zabanius.

Ubi fuit Ecclesia tempore Eliæ? Nonne fuit invisibilis etiam? Nonne dicit se relictum esse solum?

Ivul. Fuit in rerum natura.

Zabanius. In quo loco, in quo Regno?

Ivul. Non teneor demonstrare.

Zabanius.

Ergo neque nos tenemur ostendere, in quo loco fuit vera Ecclesia ante Lutherum, & sic porro nos malè damnant, quòd distingvamus inter Ecclesiam Visibilem & Invisibilem.

Pater Rector.

Nos bene, Vos malè distingvitis. Quia Lutherani dicunt, aliquò tempore Ecclesiam fuisse totaliter invisibilem, & Catholici dicunt Ecclesiam semper esse Visibilem & Invisibilem simul, ut homo semper est visibilis respectu corporis, invisibilis respectu animæ.

Zabanius. Sed illud visibile est commune cum hypocritis.

Ivul. Etiam Hypocritæ sunt in Ecclesia.

Zabanius. Sed non sunt de Ecclesia.

Ivul. Imò sunt de Ecclesia, & sunt vera membra, licèt non viva.

Zabanius.

Obtinuimus quòd Ecclesia detur invisibilis, eò quòd tempore Eliæ talis erat. 1. Reg. 19. *Ivul* hinc inde versans Biblia, non potuit invenire Libros Regum, & tum post longam moram

B

iam

ram eos reperiens, primū Regum describentem Historiam Eliæ putavit esse, qui in vulgata vocatur Liber primus Regum, scilicet Samuelis, donec admonitus à Patre assidente Magnifico Rectori, per Internuncium intellexisset, quòd primus Liber Regum sit tertius Vulgatæ editionis.

Ivul.

Tempore Eliæ in Elia fuit Ecclesia, & ita porrò fuit visibilis.

Zabanius.

Ecclesia est cœtus hominum. Elias non est cœtus hominum. E. Et sic porrò poterit esse vera Ecclesia, licet eam non possumus determinare, in quo sit loco.

Ivul.

Promissiones Veteris Testamenti de Ecclesia non sunt pares promissionibus Novi Testamenti, & credebatur Elias alibi esse Ecclesiam, licet nesciverit, ubi est vera Ecclesia.

Zabanius.

Hoc implicat: Illa Ecclesia, quam Elias non vidit, fuit ne vera Ecclesia?

Ivul. Fuit.

Zabanius.

Attamen Elias eam nec vidit, nec scivit ubi est.

Magnificus Rector.

Nulla est Ecclesia, quam nesciverit Elias.

Et:

Et: dispar est ratio inter Ecclesiam Lutheri & Eliæ, quia vos non potestis ostendere Ecclesiam ante Lutherum, quod poterat Elias.

Zabanius.

Falsum est: Ut enim Ecclesia Eliæ per hoc non est facta falsa, quia tempore Eliæ non potuit ostendi alia: ita etiam Ecclesia Lutherana per hoc non redditur falsa, quòd antè Lutherum non poterat ostendi.

Murmure variò obortò & protractò tempore solvitur Colloquium.

COLLOQUIUM VESPERTINUM.

Invitatur ad disputationem Elias

Ladiver, Rector Bartphenfis.

Ladiver.

Contra Articuli VI. hæc verba: *Damnamus eos, qui negant Ecclesie infallibile iudicium de vero sensu Scripturæ competere.*

Contra ita argumentor. Omne iudicium infallibile de vero sensu Scripturæ est ultimum secundum rationem fidei. Ecclesie Romanæ non est iudicium ultimum secundum rationem fidei E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Probo Minorem tripliciter.

Primo.

B 2

Quia

Quia Judicium cum Circulo vitioso non est ultimum secundum rationem fidei. Ecclesiae Romanae &c. E. *Secundò*. Hanc probationem ut & tertiam interrupt Illustris Episcopus dicendo: Una primò probatio proponatur.

Ladiver. Cedo juri, Assumatur igitur.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Omnis legitimatio Ecclesiae per Scripturam & Scripturae per Ecclesiam est cum Circulo vitioso. Atqui infallibile Judicium Ecclesiae Romanae est &c. E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Probo ex Thesisibus. Quia Authoritatem Ecclesiae probatis ex dictis Scripturae, Articulo I. II. III. & IV. Et Autoritatem hujus Scripturae probatis per Ecclesiam his verbis: *Sacram Scripturam recipimus juxta eum sensum, quem tenet & tenuit semper Sancta Mater Ecclesia.* Jam ita argumentor: Aut haec dicta sufficienter probant Autoritatem Ecclesiae, aut non. Posterius? E. habetur intentum. Prius? E. Sacra Sriptura est Judex controversiarum, saltem quantum ad legitimationem Judicis Controversiarum.

Ivul.

Per Scripturam aliunde admissam Nego

con-

consequens, per Scripturam in sensu Catholico Nego Antecedens.

Ladiver.

Ubiq; Ecclesia probatur per Scripturam in sensu vestro non admissam, ibi est Circulatio, Atqui. E.

Ivul. Negatur Major.

Ladiver.

Omnis probatio ignoti per aequè ignotum est Circulatio: Probatio Ecclesiae per Scripturam in sensu Pontificio non admissa est probatio ignoti &c. E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Probo. Est Probatio ignoti per aequè ignotum, dum Ecclesia per Scripturam in sensu Pontificio non admittitur. 1. Quoad Gentilem. 2. Quoad Adversarium. 3. Quoad Pontificium. Quantum ad primum, probo: Qui probat dubium per aequè dubium, ille committit circulum vitiosum. Atqui Ecclesia Pontificia respectu infidelis probat &c. E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Quia circulus est respectu Scientis non scibilis, teste Arist. l. 2. Analytic. Jam: Quicquid est aequè ignotum respectu Scientis (respectu infidelis qui scire debeat), scil. probata Ecclesia per Scripturam in sensu Pontificio, & Scriptura in sensu Pontificio per

Ecclesiam, ibi est Circulatio vitiosa respectu Infidelis. Atqui legitimatio Ecclesiae per Scripturam & Scripturae per Ecclesiam est talis. E.

Illustr. & Reverendus Episcopus Agriensis.
Negatur Minor.

Ladiver.

Præviò honore debitò, probat Minorem ab Experientia. Quia Pontificius probans Turcico Muphti Autoritatem Ecclesiae vestrae per Scripturam, & Scripturae per Ecclesiam, æqvè dubium per æqvè dubium probat. 2. Quia respectu ejus est æqvè dubia Autoritas Scripturae & Ecclesiae Pontificiae.

Ivul.

Omissâ responsione, per digressionem ad alias Materias & per promissas explicationes vult respondere, factò murmure Auditorum.

Ladiver.

Non opus est explicatione, sed responsione. Pridem hæc mihi sunt cognita. Formaliter opposui, respondeat mihi etiam formaliter.

Illustris & Reverendus Episcopus.

Respondeo formaliter concedendo totum.

Ladiver.

Exclamat; E. habeo propositum, antè frustra negatum. Protestor insuper solenniter, ad hoc meum argumentum Magnificum Rectorem

ctorem negasse Majorem seu Consequentiam; R. Præsidentem negasse Minorem; Illustr. ac Reverendissimum Episcopum concessisse totum.

P. Rector.

Aliud est committere Circulum. Aliud posse committere Circulum.

Ladiver.

Iterum negatur quod concedebatur, & hæc, quantum ad rem præsentem, sunt unum. Ridet Universum Auditorium, dum idem affirmatur & negatur.

Ladiver.

Respondeatur igitur mihi formaliter.

Ivul.

Proponat mihi aliquid formaliter.

Ladiver.

Multæ erant formæ, sed Præses erat rivus (risu personant omnia). Probo itaq; (siquidem postremo conceditur committi circulum respectu Gentilis) etiam respectu Adversarii Ecclesiam Pontificiam committere circulum. Omnis Probatio ignoti per æqvè ignotum est circulus. Atqui Probatio Autoritatis Ecclesiae respectu Adversarii, E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Probat Minorem ex propria sua persona; Quia respectu mei committitis Circulum, probantes ab ignoto ignotum. Vel ab igno-

tiore (traditione) notius (i. e. Scripturam).
Jam Circulus est, tam dum ignotum per æquè
ignotum, quàm dum ex ignoto probatur no-
tum. Confirmo. Quia ego admitto Scri-
pturam & non admitto Traditiones. E. qui
probat per Scripturam traditiones, ille res-
pectu mei per ignotum mihi probat notius.

Iul. Respondet tacendo.

Ladiver.

Respondens & Præses sunt in Circulo,
& ideò sunt vertigine correpti. Expectamus
Responsum.

Iul. Probetur itaq; .

Ladiver.

Qui probant Autoritatem Scripturæ per
ignotius, illi committunt circulum. Atqui
Vos. E.

Iul. Negatur Minor.

Ladiver.

Probo: Quia sicut Articulis primis qua-
tuor, probatis Autoritatem Ecclesiæ per Scri-
pturam, ita Articulo V. admittitis Autorita-
tem Scripturæ per Ecclesiam, sive in quantum
Ecclesia admittat. E. respectu mei committi-
tis Circulum.

Iul. Nego Consequentiam.

Ladiver.

Probo. Qui respectu mei ignotum per
æquè ignotum probat, ille respectu mei com-
mittit circulum. Atqui Vos. E.

Iul.

Iul. Negatur Minor.

Ladiver.

Probo, Traditio Vestra sive Autoritas
Ecclesiæ respectu mei est ignota, sic Scriptura
in sensu Pontificio explicata est itidem à me
non admissa. Jam, Qui probat Traditio-
nem per Scripturam in sensu à me non admis-
so, & Scripturam in sensu à me non admissio
per Traditionem sive Ecclesiam, ille respectu
mei committit Circulum. Atqui Vos. E. Ec-
mox conversio sermone ad Auditores: Pro-
fectò iterum, ut ad priorem Circulum, res-
pectu Gentilis concedent totum.

Iul.

Nego Majorem.

Ladiver.

Atqui Major est antè concessa, & est de-
finitio Circuli. Minor est Experientiæ & Con-
scientiæ. Quid hoc rei? Antè negabatur
Minor, nunc in desperata Caula negatur Ma-
jor. Et probatur Major: Ubi probatur Ec-
clesia per Scripturam in sensu Pontificio à me
non admissio, ibi respectu mei committitur
Circulus. Atqui in legitimatione hac Eccle-
siæ. E.

Iul.

Nego Majorem.

Ladiver.

Major, est definitio Circuli. Quia Circulus est, ubi æquè ignotum probatur per æquè ignotum.

Ivul.

Admittit Scripturam quomodocumque.

Ladiver.

Ergo non sit sanè Circulus respectu Scripturæ utcumque [h. e. citra & extra interpretationem Ecclesiæ]; sed tamen manet respectu Scripturæ, ut vos admittitis h. e. secundum sensum Ecclesiæ, probantis respectu mei Autoritatem Ecclesiæ: Et probo toties Majorem negatam. Circulus aut est Probatio ignoti per æquè ignotum, aut noti per æquè notum, aut ignoti per notum, aut noti per ignotum. Assumatur aliquod Membrum.

P. Rector.

Respectu vestri probatur ignotum per notius. Quia Claritas tua debet admittere Scripturam, & sic & Ecclesiam debet admittere, quia Scriptura dicit: qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus.

Ladiver.

Quam Ecclesiam? Romanam? Certè non nisi per Circulum probatam.

Zaba-

Zabanius.

Ex Verbis Articuli V. *Credo & fateor, juxta sensum, quem tenuit Mater Ecclesia.* Jam ille sensus respectu Opponentis est ignotus. E. porro respectu ejus committent Circulum.

Ladiver.

Profectò tandem iterum concedent totum, quòd respectu mei perinde, ut respectu Gentilis, committant Circulum.

Ivul.

Non concedemus.

Ladiver.

Ergo respondeant.

P. Rector.

Admittit tua Dominatio, quicquid in Scriptura claris verbis dicitur. Atqui in Scriptura extat, *tenete traditiones, qui Ecclesiam non audierit.*

Ladiver.

In sensu Vestro nec hæc, nec alia controversa dicta admitto. Theses verò sonant de Scriptura in sensu vestro, non de quocumque, Articulo V.

Pater Rector.

Deberet admittere etiam in sensu Catholico; sed imprudenter non admittit.

Ladiver.

Manet respectu mei Circulus. *Qui*
defa-

defacto non admittit Scripturam in sensu Pontificio probatam per Ecclesiae Autoritatem, & non admittit Ecclesiae prætensam Autoritatem probatam per Scripturam in sensu Pontificio, respectu illius committitur defacto Circulus. Atqui ego non admitto. Ergo.

Respondens nescit reassumere.

Ladiver.
Respondens nescit reassumere Argumenta, nedum respondere: Assumat Praeses.

Praeses dum assumit, & ille haeret. Tum Ladiver: nec Praeses poterit assumere?

P. Rector.

Repetatur Argumentum.

Repetitò Argumentò & reasumptò

Jvul. Negat Majorem.

Ladiver.

Repeto priorem Probationem, ad quam nondum mihi est responsum. Quia Circulus vitiosus aut est probatio ignoti per ignotum, aut noti per notum, aut noti per ignotum, aut ignoti per notum. *Et silentibus omnibus,* Quia Excellentissimus Praeses manè dicebat, se continuò futurum Lutheranum, si Ei probaretur intentum de Hus; Ego etiam solenniter pariter compromitto me continuò futurum Pontificium, si mihi [non concessò totò, uti bis jam protestatus sum & acceptatum est] sufficienter respondebitur.

Jvul.

Jvul.

Assumit primum. [Cùm tamen proximè antè assumtum erat, quòd respectu mei probetur ignotum per notius].

Ladiver.

Probatio ignoti per æqvè ignotum respectu mei, est probatio Circularis respectu mei. Atqui probatio Autoritatis Ecclesiae per Scripturam & Scripturae per Ecclesiam in sensu vestro est &c. E.

Jvul.

Concedo Majorem, Nego Minorem.

Ladiver.

Atqui antè negata erat Major, quæ nunc conceditur & negatur Minor, quam probata: Qui probat Autoritatem Ecclesiae per Autoritatem Scripturae, in sensu Pontificio à me non admissò, ille probat ignotum per æqvè ignotum respectu mei. Atqui Vos. E.

P. Rector.

Prudenter non admissam. Nego Minorem.

Ladiver.

Qui probant Autoritatem Ecclesiae per Scripturam quomodocunqve à me non admissam & vice versa, illi respectu mei committunt Circulum. Atqui Vos. E.

Jvul.

Nego Majorem.

Ladi-

Ladiver.

Probo. Quia Circulus est ex parte Scientis, ut antè dixi: E. quod ex parte mei quomodocunqve non admissum est probatio æqvè ignoti per æqvè ignotum, illud respectu mei est Circulus. Atqvi probatio Ecclesiæ per Scripturam. E.

Jvul. Nego Majorem.

Illustr. D. Episcopus.

Probetur Major In Forma.

Ladiver.

Probo, Illustrissime & Reverendissime Domine, ita: Quod est æqualiter ignotum respectu Scientis (Adversarii) respectu illius probatò ignotò per æqvè ignotum committitur Circulus. Atqvi legitimatio Ecclesiæ per Scripturam & contra, est talis. E.

Jvul. Nego Minorem.

Ladiver.

Minor est Experientiæ Publicæ, & meæ Conscientiæ.

P. Rector.

Sed Clarissima Dominatio non prudenter non admittit, deberet admittere.

Ladiver.

Saltem de facto erit Circulus quod antè est negatum à vobis & intenditur à me. Et ita: Quicunq; probat ignotum per ignotum, sive pru-

prudenter sive imprudenter admissum, ille committit circulum. Atqvi vos respectu mei. E.

Jvul.

Nego Majorem, Probetur in Forma.

Ladiver.

Probo ita: Omnis Circulus respectu subjecti (scientis) est verus Circulus (Arist. l. 2. Posteriorum). Probatio ignoti per æqvè ignotum, sive prudenter sive imprudenter non admissi, est Circulus respectu subjecti. E.

Jvul. Nego Majorem.

Ladiver.

Major probatur, ut antè, ex Aristotele: Circulus est respectu Scientis & non scibilis. Et quicquid est Circulus respectu Scientis, ibi est probatio ignoti per æqvè ignotum respectu Scientis, seu quomodocunq; et si in se & verè non deberet esse dubium.

Jvul. Nego Majorem.

Ladiver.

Probatio ignoti per æqvè ignotum non est ex parte Objecti E. ex parte subjecti. Jam quicquid non competit ex parte Objecti, competit Circulo ex parte subjecti. Atqvi probatè ignotum per æqvè ignotum ex parte Scientis sive prudenter sive imprudenter, non competit ex parte Objecti, E.

Jvul. Nego Minorem.

Ladiver.

Per Vos (explicante Patre Rectore) Circu-

culus Subjectivus & Obiectivus differunt, quod ille sit ignoti per æquè ignotum quomodocunq; sive de facto, hic de jure. Et adhuc ita habeo intentum. Quod nempe respectu mei committitis circulum Subjectivum, quod antè negastis.

P. Rector & P. Praeses

Urgent, ut aliud proferatur Argumentum.

Ladiver.

Multò nobiliores rationes habeo, sed antequam eas proferam, expecto responsum.

Jvul. Dicat aliquid novi.

Ladiver.

Dicam, ubi audivero Responsum.

Jvul.

Quare nos tantoperè cum hoc Circulo vexat?

Ladiver.

Quia ad disputationem sum invitatus, expecto Responsum.

Pater Rector.

Probo ab Inductione: Quia Lutherani & Calviniani admittunt Scripturam literaliter. E. uterque necessariò debent admittere traditionem. Quia Scriptura dicit: Tenete traditiones.

Ladiver.

Atqui Scriptura, remotà Autoritate Ecclesiae

clesiae, est litera mortua. E. Lutherani & Calviniani ex Scriptura literaliter, h. e. secundum vestrum sensum citra interpretationem Ecclesiae non poterunt convinci ex dicto dari Traditiones. Nulla litera mortua potest convincere. Scriptura Sacra, seposità Autoritate Ecclesiae, est litera per vos mortua [posità Autoritate est probatio Circularis]. E.

Jvul.

Ecclesia non est in claris Scripturae dictis Judex, quæ quilibet potest intelligere, sed tantum in controversis.

Ladiver.

Ergo Sacra Scriptura in aliquibus est clara, seposità Autoritate Ecclesiae. Atqui tota Scriptura, seposità Autoritate Ecclesiae, est obscura.

Jvul.

Nego totam Scripturam esse obscuram.

Ladiver.

Probo, totam Scripturam, ex sententia vestrà, seposità Autoritate Ecclesiae, esse obscuram; quia tota debet animari ab Ecclesia: juxta sensum [dicitur Articulo V.] Ecclesiae admittitis Scripturam.

Jvul. Nego Consequentiam.

Ladiver.

Probo. Quicquid dicitur animari Autoritate Ecclesiae proponentis sensu Scripturae, illud

C

illud

illud totum est obscurum sine Autoritate Ecclesiae. Atqui tota Scriptura. E.

Ivul. Nego Minorem.

Ladiver.

Omnes Pontificii haecenus totam Sacram Scripturam sine Autoritate Ecclesiae dixerunt esse obscuram. Provoco ad communem Sententiam Pontificiorum. Insuper: Aut tota Scriptura intelligitur Articulo V. Ubi dicitur: Admitto Scripturam juxta sensum quem tenet Ecclesia, aut partes aliqua.

Ivul.

Partes Scripturae intelliguntur, & non tota Scriptura.

Ladiver.

Ergo aliqua dicta Scripturae habent sensum clarum citra auctoritatem proponentis Ecclesiae. E. Ecclesia non est Judex in omnibus, v. g. in illis, quae supponitis esse citra Auctoritatem Ecclesiae clara. Inde porro: E. aliqua partes Scripturae habent sensum sine Ecclesiae proponentis Auctoritate.

Ivul. Conceditur.

Ladiver.

Ergo tota Scriptura per vos est clara citra Auctoritatem Ecclesiae. Probo consequentiam; Quia Scriptura est Homogenea.

P. Rector.

Negatur eam esse Homogeneam.

Ladi-

Ladiver.

Scriptura Sacra est ejusdem divinitatis. E. est tota Homogenea.

P. Rector. Nego Consequentiam.

Ladiver.

Nulla est diversitatis ratio, quantum ad Divinitatem infallibilitatis. E. Omnes partes Scripturae sunt Homogeneae.

Ivul. Nego Antecedens.

Ladiver.

Quae est diversitatis ratio inter Divinitatem illorum, quae clara sunt in Scriptura, extra interpretationem Ecclesiae, & eorum, quae nesciuntur, nisi per interpretationem Ecclesiae? *Tumultu & murmure confuso facto, nihil respondetur ad Instantiam.*

Ladiver.

Nihil respondetur? Insuper tamen probo *Secundo*, Principalis minorem ita: Sacrae Scripturae Auctoritas per vos non est ultimum motivum fidei. E. neque Auctoritas Ecclesiae erit ultimum proponens Fidei.

Ivul.

Aliud est motivum formale fidei, aliud motivum proponens fidei.

Ladiver.

De motivo ultimo proponente nobis fidem loquor.

Ivul. Itaque Negatur Consequens.

C 2

Lad

Ladiver.

Consequens probo, Autoritate Concilii Tridentini, Session. 4. Sacrosancta Synodus pari pietatis affectu & veneratione Scripturam suscipit cum traditione. Jam, quod pari pietatis affectu veneramini cum Ecclesia, illud non magis est ultimum motivum fidei, quam Ecclesia. Atqui Scriptura est id, quod pari pietatis affectu &c. E.

Jvul.

Canon loquitur de Traditionibus, non de Ecclesia.

Ladiver.

Eodem sensu recidit, cum Traditiones secundum Vos non sunt scriptae, sed sunt in Ecclesia: Alioquin habebitis triplicem Autoritatem, Ecclesiae, Scripturae & Traditionum. Et ita: Quod pari affectu veneramini, illud non minus est ratio proponens fidei, quam aliud. Atqui Traditio (sive Ecclesia) & Scriptura, sive verbum scriptum & non scriptum pari affectu veneramini, juxta Concilium Tridentinum. E.

Jvul. Nego Minorem.

Ladiver.

Probo, deducendo ad primam contradictionem. Quia alioquin venerabimini Scripturam & Ecclesiam pari affectu, & non pari affectu, quod iam terminis implicat. Quod deduco ita: Par erit affectus per suppositum &

& concessum vestrum; non erit par, per negationem proximam majoris.

Jvul. Negatur consequens.

Ladiver.

Consequens est in contradictione aperta. Probo amplius ita: Ubi est par venerationis respectu Autoritatis Divinae, ibi non magis unum est ratio proponens fidem, quam alterum. Atqui Scripturae & Ecclesiae par est Venerationis. E. Alioquin iterum erit par affectus & non par.

P. Rector.

Valetne ratio: DEUS Pater creavit nos, Filius redemit nos, Spiritus Sanctus sanctificat nos. E. pari pietatis affectu non sunt venerandi? Et mox corrigens seipsum, Imò Pater est ingenuus, Spiritus Sanctus spiratus, & Filius generatus, tamen pari pietatis affectu eos veneramur.

Ladiver.

Impertinens instantia est, & magna est diversitas, quia cultus divinus erga Personas in communi essentia est.

P. Rector, & Praeses.

Ergo Personae Trinitatis non sunt adorandae.

Ladiver.

Unde haec Consequentia? Par est cultus in Trinitatis Personis, & par est etiam Autoritas; hic vero par est cultus [per Concessum

C 3

& Au-

& Auctoritatem Tridentini Concilii Scripturæ
& Ecclesiæ Sess. 4.] & tamen non est par Di-
vinitas.

Illustris & Reverendus Episcopus.

Satis est. Tempus est Cœnæ.

Præses.

Illustrissimo & Reverendissimo Domino
Illustrissimas, Clarissimis Viris Clarissimas,
Magnifico Patri Magnificas &c. ago gratias
pro præsentia. Interim quia apud nos non est
consuetudinis ultra diem unum prorogare
disputationem, agimus gratias Clarissimis
Dominis pro fatigio itineris.

COLLOQUIUM d. 26. Junii institutum.

Parantibus nobis abiturum, nescio quò mo-
tivò Patres Jesuitæ moti, sub vesperam
ferè mittunt Discipulos invitantes nos,
si fortè nobis ita visum esset, comparere ad
ulteriorem disputationem, sequente die, quæ
inciderat in diem Saturni. Respondimus,
nos ne initium quidem Argumentorum no-
strorum proposuisse. Et ideò non modò
cras, sed & totà sequente Septimanà paratos
nos esse ad opponendum promisimus. Invi-
tatur verò in specie Clarissimus Dominus Ma-
gister Zabanius ad opponendum à Respon-
dente.

Za-

Zabanius.

Continuabo hesternas rationes. *Non
est opus peculiari Revelatione ad Certitudinem
fidei particularem*, E. Consequ. 1. Joh. 5, 9. 10.
Jam, qui habet certitudinem in se & quidem
eam, quæ major dari non potest, ille non opus
habet peculiari revelatione ad certitudinem.
Atqui omnis fidelis. E.

Jvul. Negatur Major.

Zabanius.

Aut particularis hæc revelatio est æqua-
lis huic, aut major, aut minor.

Jvul. Æqualis.

Zabanius.

Quod est æquale testimonium in me exi-
stens, ex illo non possum certior reddi de re-
missione peccatorum. Atqui peculiaris reve-
latio. E.

Jvul. Nego Majorem.

Zabanius. Quia est eadem eorum ratio.

Jvul. Nego hoc.

Zabanius.

Sunt æqualia ratione Efficientis, Mate-
riæ & Finis.

Jvul.

Non sunt æqualia ratione objecti.

Zabanius.

Roman. 8. v. 15. Idem est eorum Obje-
ctum. E. ex nullo certius potest cognosci re-
missio peccatorum.

C 4

Jvul.

Ivul. Nego Suppositum.

Zabanius.

Quem Spiritum accepimus, ille hoc loco intelligitur, atqui non accepimus Spiritum alienum, sed adoptionis. E.

Ivul. Concedo totum.

Zabanius. E. habetur totum.

Ivul. Nego.

Zabanius.

Qui Spiritus testificatur nos esse Filios DEI, ille testificatur nos accepisse remissionem peccatorum. Atqui. i. Joh. 5, 7. Rom. 8, 16. E.

Ivul.

Eodem testimoniò Nego; Diversò Concedo.

Zabanius.

Utrumq; testimonium est Scriptum.

Ivul.

Si eodem Testimoniò est scriptum, Concedo.

Zabanius.

Probo ex i. Joh. 5, 7.

Ivul.

Est tantum sub Conditione. Ideò antequam purificata fuerit conditio, non procedit.

Zabanius. Rom. 8, 10. 11.

Ivul.

Est Conditio, sed probetur, quòd sit scriptum?

Zaba-

Zabanius.

Qui secundum Spiritum ambulant, habent testimonium scriptum. Atqui omnes fideles. E.

Ivul. Nego Majorem.

Illustrissimus & Reverendus Episcopus.

Apud nos manet fides in homine cum mille peccatis mortalibus, quod confirmavit etiam P. Rector.

Zabanius.

Omnis verè fidelis non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulat. Jam qui secundum carnem ambulat, ille non est verè fidelis. Omnis fidelis est verè fidelis. E.

Ivul. Nego Majorem.

Zabanius.

Ubi non sunt fructus Fidei, ibi non est Fides, Atqui in Infideli. E.

Ivul. Nego Majorem.

Zabanius.

Ubi non est effectus cum Fide necessariò connexus, ibi non est fides. Atqui in illis, qui secundum carnem ambulant. E.

Ivul. Nego Minorem.

Zabanius.

Aut effectus necessariò cum fide connexus est justitia, aut contra. Ubi est justitia, ibi non est injustitia. At in verè fidelibus &c. E.

Ivul.

Distingvo Majorem. Ibi non est Injustitia aliqua, & sic Nego. *Zaba-*

Zabanius.

Si datur aliqua Injustitia adæqvata. E.
eodem tempore homo aliquis erit Filius DEI
& Diaboli.

Ivul. Concedo Totum.

Zabanius.

Non datur medius status inter iram &
gratiam.

P. Rector,

Sermo est de Justitia Sanctificante.

Zabanius.

Ergo Dominus Præses nihil respondet:
Quia expressè dixit P. Rector, Præsidentem de alio
fuisse locutum.

Ivul. Nego.

Zabanius.

Qui est unitus Christo, ille non est uni-
tus Diabolo. Atqui verè fidelis. E.

Ivul.

Perfectè, Nego Minorem, Imperfectè,
Concedo.

Zabanius.

Illa est perfecta unio, quæ nos reddit
membra viva. Atqui fides, quæ est in verè Fi-
deli. E.

Ivul. Negatur Minor.

Zabanius.

Quia nullum est aliud medium, quò u-
nitemur Christo, quàm fides.

Ivul.

Ivul. Fides præcisè, Negatur.

Zabanius.

Quod in Articulo Justificationis oppo-
nitur fidei, illud non est medium unionis no-
stræ cum Christo. Atqui Charitas. E.

Ivul. Nego Minorem.

Zabanius.

Phil. 3, 6. Justitia, quæ fuit in Paulo, fuit
vera Justitia, & fuit ex sola Fide.

Ivul. Nego.

Zabanius.

Paulus in actu Justificationis excludit
bona Opera legalia.

Ivul. Concedo totum.

Zabanius.

Illa lex h. l. intelligitur, secundum quam
Paulus irreprehensibilis erat, Atqui secundum
legem moralem. E.

Ivul. Nego Minorem.

Zabanius.

Cujus Legis studiosissimi erant Phari-
sæi, illa lex h. l. intelligitur.

Ivul. Legis moralis non erant studiosissimi.

Illustrissimus & Reverendissimus Episcopus.

De illa Lege intelligit, quam putavit esse
detrimentum. Atqui legem moralem non
putavit esse detrimentum. E.

Ladiver.

Lex Moralis nemini est in se detrimen-
tum, sed sepositâ satisfactione Christi, & Phari-
sæis & Pontificiis est detrimentum. *Il-*

Illustrissimus Episcopus.

Ita, si seponatur satisfactio Christi.

Ladiver.

Atqui Satisfactio Christi non est sufficiens Causa Salutis juxta quosdam Scholasticos, perinde ut apud Phariseos, qui itidem præviā gratiam admiserunt, & ita diversitatis ratio erit in modo gratiæ Divinæ præeuntis, non in gratia prævia.

Zabanius.

Illam Legem Paulus h. l. intellexit, quæ dixit, illi Concupiscentiam esse peccatum. Atqui non lex Ceremonialis sed Moralis. E.

Ivul. Nego Majorem.

Zabanius.

Mali operarii, qui peccarunt moraliter: & Paulus expressè contradistingvit Circumcisionem conversationi morali.

Ivul. Nego Consequentiam.

Zabanius.

Paulus h. l. ait de Pseudo Prophetis, qui tam Ceremonialem, quam moralem Legem intellexerunt.

Ivul. Non utrumque, sed alia etiam à Circumcisione ceremonialia.

Zabanius objicit II.

Ex 1. Petri. 2, 23. Qui statuit definitivè, ab illo, qui arguit Injustitiæ Deum, non esse recensendum, ille non est infallibilis Judex. Atqui Pontifex Romanus. E.

Ivul. Nego Minorem.

Za-

Zabanius.

Quia statuit tenendam esse vulgatam editionem, quæ arguit DEUM injustitiæ. 1. Pet. 2, 23.

Ivul. Intelligitur Pilatus.

Ladiver. Tradebat vindictam velut Superiori. E. non Pilatus, sed Deus intelligitur.

Zabanius. Sermo est de justitia Vindicativa.

Ivul. Tradebat patiendo patienter.

Zabanius. Probo contrarium, ex Editione Erasmi Latina, quæ legit justè.

Ivul. Erasmus erat talis Catholicus ut Claritates Vestræ.

Ladiver.

Atqui à Leone X. Filius dilectus nuncupatus, & Autoritate Papali Versio ejus confirmatur.

Illustrissimus Episcopus.

Donec erat Catholicus. Sed post factus est Lutheranus.

Ladiver.

Satis est quòd tum, dum confirmaretur à Leone X. ejus versio, Erasmus justè vertit *δικαίως* vocabulum.

Zabanius.

Probo etiam ex Græca versione. Legitur textus Græcus, & inter legendum, vocabulum *δικαίως*.

Ladiver. Dicit Præses: Ecce Injustè.

Protestor coram Illustri & Reverendissimo Domino, ut & coram Nobili hoc Auditorio,

rio,

rio, Patrem Præsidem Vocabulum Græcum exposuisse per *injustè*, ubi vel Tyronibus Græcæ Lingvæ patet, quòd aberraverit. P. Rector volens corrigere, addidit: non dixit P. Præses quod *δικαιως* significet *injustè*, sed, si in Latino est *injustè* & in Græco debet esse.

Ladiver. Ostendatur igitur talis Græcus textus, ubi habetur *ἀδικαιως*.

P. Præses. Erasmus suffuratus est a privativum. *Zabanius.*

Ostendatur igitur Græcus textus, ubi illud habetur? Afferatur Græcum Novum Testamentum. Et paulò post: Qvalis est hæc Academia, in qua Græcus Textus Novi Testamenti non habetur?

Ladiver.

Illustrissime & Reverendissime Domine, Protestamur communi nomine, quodsi in aliquo Græco textu reperient & ostendent Patres, *ἀδικαιως*, nos futuros victos, sin verò non ostenderint, nos futuros victores & Patres victos.

Illustrissimꝫ Episcopus. Res hæc est levis.

Ladiver. Est quæstio facti: Produca-tur Novum Testamentum. Et iteratò protestamur nos futuros victos, si ostendetur.

Præses & P. Rector inqviunt: Pergant.

Zabanius. Non prius, nisi nobis afferatur Novum Testamentum. Afferatur.

Jvul.

Clarissimꝫ Dominus Bartphensis pergat.

Ladi-

Ladiver.

Libentissimè, & sunt mihi Argumenta, quæ libenter proponerem, sed non prius, nisi nobis textus Novi Testamenti, ubi *ἀδικαιως* habetur, ostendatur. Tum pergemus.

Illustrissimꝫ Episcopꝫ. Res hæc est levis.

Ladiver.

Ob id faciliior responsio. Si ad rem levem P. Præses respondere non potest, quv ad graviora respondere posset? Heri sudabat in Circulo, hodiè progrèderetur in infinitum.

Zabanius. Afferatur Novum Testamentum.

Jvul. Erasmus pervertit ex Hebræo.

Ladiver.

Ecce aliud absurdum! Quodsi & hoc potest ostendi, Erasmus non ex Græco sed ex Hebræo vertisse?

Jvul. Non vertisse sed pervertisse.

Ladiver. Maneat Verbum, sive vertisse, sive pervertisse, fatebor me esse victum.

Respondens. Christus Dominꝫ latinè locutꝫ est.

Zabanius. Unde probabis?

Jvul. Pergat Clarissimus Dominus Bartphensis.

Ladiver.

Libenter pergerem, & doleo, quòd rationes meas proferre non possim; sed non prius pergam, quàm Nov. Test. afferetur. Ego enim protestor, me omnia mea Argumenta insoluta Bartpham revecturum.

P. Re-

P. Rector.

Clarissime Domine Doctor Eperiensis, &
Clarissime Domine Doctor Almi Gymnasii
Bartphenfis. Dum loquendum esset de Fide,
pervenerunt ad quaestiones Grammaticas.

Zabanius. Est hoc effugium.

Ladiver.

Pergemus ad ulteriora. Producat
Textus, ubi habetur in Textu Graeco Vocabu-
um injustè. *Et dum unus post alium è supe-
riori scamno Professores pro textu Graeco eunt,
unus ex illis rediens, tacitè in aurem quadam
dicit Patri Rectori [absq; dubio, quòd nullibi
Graecus Textus habeat ἀδικαίως, sed ubique
δικαίως].*

Præses

Stans perplexus, gratiasque nobis actu-
rus, tria se moniturum fatis trepidè dicit: Pri-
mò. Ne eum diffamemus & calumniis tra-
ducamus, quasi respondere non potuerit. Re-
spondimus, inquit, quantum potuimus. *Et
solutis nostris in risum, discessimus.* Ibi Pater

Rector: Agemus calamò. Re-

sponsum: Respondebimus ca-
lamò.

F I N I S.

